

Ковальова А.Ю.,
студент 5 курсу,
Згрупи, факультету публічного права та
адміністрування
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Ключові слова: неповнолітні, злочинність неповнолітніх, ЗМІ, підліткова агресія

Keywords: juveniles, juvenile delinquency, mass communication media, adolescent aggression

Анотація: Розглянуто причини злочинної поведінки неповнолітніх та розкрито вплив ЗМІ, як фактору, що справляє деструктивний вплив на її формування. Запропоновано заходи запобігання.

Abstract: The causes of juvenile delinquency are considered and the influence of mass media is disclosed as a factor that has a destructive effect on its formation. Prevention measures are proposed.

У XXI столітті активно розвиваються інформаційні технології та відповідно підвищується рівень інформаційного забезпечення суспільства засобами масової інформації (далі - ЗМІ). Разом з цим, ставши основним джерелом інформації для значної частини суспільства, ЗМІ в сучасних умовах здійснюють неоднозначний вплив на спосіб життя молодшої людини. Оскільки найбільш інтенсивно людина формується до 18 років, моменту настання повноліття, і саме на цьому етапі розвитку засвоюються необхідні знання й правила поведінки в суспільстві. Часом буває важко визначити, чого більше від наданої інформації - користі або шкоди.

Свобода слова, свобода думки та право на інформацію - невід'ємні права дитини, так само, як і дорослої людини. У ч.1 ст. 9 Закону України «Про охорону дитинства» зазначається, що кожна дитина має право на отримання інформації, яка відповідає її віку. Це право включає свободу розшукувати, одержувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі, за допомогою творів мистецтва, літератури, засобів масової інформації, засобів зв'язку (комп'ютерної, телефонної мережі тощо) чи інших на вибір дитини. Їй забезпечується доступ до інформації та матеріалів з різних національних та міжнародних джерел, особливо тих, які сприяють здоровому фізичному і психічному розвитку, соціальному, духовному та моральному благополуччю [1, с.142].

У глобальному інформаційному полі складно уявити когось ще більш незахищеного, ніж діти. Зумовлюється це тим, що саме в цей віковий відрізок становлення особистості, неповнолітні, у яких ще не сформовано сталі позитивні життєві установки є вкрай вразливими щодо впливу ЗМІ,

які все більше витісняють виховний вплив батьків та педагогів. При цьому інформаційна продукція з елементами насильства та жорстокості формує стереотипи поведінки неповнолітніх, і що особливо небезпечно - протиправної поведінки.

Перші дослідження негативного впливу ЗМІ на поведінку людини були проведені ще в 60-х роках минулого століття. Так, комісія парламенту США за вивченням впливу телебачення на дітей і юнаків дійшла висновку про те, що телебачення прищеплює дітям такі моральні й соціальні цінності, які несумісні з нормами цивілізованого суспільства [2, с.105].

Становлення агресивної поведінки у підлітків - процес багатоаспектний, в якому беруть участь багато факторів. Очевидно, що особистість дитини і підлітка формується не сама по собі, а під впливом навколишнього оточення.

Аналіз причин та умов, що породжують протиправну поведінку підлітків, свідчить, що однією із причин цього впливу є пропаганда ЗМІ культу насильства та жорстокості. Своєрідність особливостей мотивації протиправної поведінки неповнолітніх характеризується їх підвищеною навіяваністю та схильністю до наслідування, в тому числі щодо деструктивних моделей поведінки, які можуть поширюватися через ЗМІ.

За результатами досліджень Європейського товариства захисту дітей з'ясовано, що по всім європейським каналам щодня показують не менше 20 сцен убивств та правових злочинів, а дитина, поки закінчить школу, по телевізору має змогу побачити більш ніж 8000 вбивств та майже 20000 інших видів насильства [3, с.299].

Показові й результати досліджень Медичного факультету Гарвардського університету (Harvard University), згідно з якими до 18-літнього віку американська дитина бачить насилля на екрані телевізора більше 180 тис. разів. З них близько 80 тис. убивств. За інформацією Mediascope, 66% дитячих телепередач, які транслюються в США, містять сцени насилля, причому в трьох четвертих випадків телебачення демонструє програми, в яких насилля ніяк не наказується. [4, с.31].

Отже, проблема впливу ЗМІ на формування правосвідомості та вчинення неповнолітніми злочинів є надзвичайно актуальною. Неповнолітнього злочинця можна покарати, але набагато важче запобігти причинам і наслідкам його злочинної поведінки. Для цього, насамперед, потрібно боротись з тим, що змушує їх вчиняти протиправні дії. Саме тому, необхідно переорієнтувати ЗМІ з поширення агресивної інформації на розповсюдження культурно-просвітницької та правової. Висвітлення сюжетів про відбування покарань неповнолітніми в місцях позбавлення волі, їх роздуми про вчинений злочин, позиції потерпілих також може мати профілактичне значення.

Загалом, для запобігання негативному впливу ЗМІ на злочинність серед неповнолітніх важливим є використання комплексного підходу. З одного боку, має бути виховний вплив батьків та педагогів, з іншого - органів влади причетних до регулювання інформаційного простору. Посилення захисту неповнолітніх від шкідливого впливу ЗМІ, можливе і шляхом запровадження штрафних санкцій за пропаганду насилля. Варто приділяти увагу висвітленню у радіо - , телепередачах, публікаціях у друкованих ЗМІ питань здорового способу життя, соціального захисту та профілактики правопорушень серед дітей та підлітків. Потрібно об'єднати зусилля всіх складових інформаційного простору задля забезпечення неповнолітніх високоякісною інформацією, оскільки вплив ЗМІ безперечно буде лише зростати.

Список використаних джерел:

1. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 № 2402-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – №30. – Ст.142.
2. Махов Ф. С. США: молодь і преступність / Ф. С. Махов. – М. : Политиздат, 1972. – С. 105-106.
3. Глубокий В.А. Влияние средств массовой информации на формирование поведения молодежи // Актуальные проблемы борьбы с преступностью в Сибирском регионе. Сборник материалов научно-практической конференции с международным участием (14-15 февраля 2008 г.) : В 2-х частях. – Красноярск : Изд-во СибЮИ МВД России, 2008, Ч. 1. – С.299-301.
4. Вплив засобів масової інформації на формування правосвідомості неповнолітніх: зарубіжний та вітчизняний досвід [Текст] / С. В. Кушнар'ов // Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2009. – № 2. – С. 24-31.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017